

NACRX002S4SR

Národní archiv
Archivní 4/2257
149 00 Praha 4 - Chodovec

Dne: 20.11.2017 | Naše značka: NA- 4148-4/12-2017 | Vyřizuje/tel.: Zítek / 974 847 419
Vaše značka:

ZPRÁVA ZE ZAHRANIČNÍ PRACOVNÍ CESTY

MÍSTO: Toruň, Bydhošť (Polsko)

ÚČEL CESTY:

1) výzkum v Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku Delegatura v Bydgoszczy, Archiwum Państwowe w Toruniu, Archiwum Państwowe w Bydgoszczy, Fundacja Generał Elżbiety Zawackiej Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek

2) seznámení se s působností polských archivů a archivní praxí

ÚČASTNÍCI CESTY: Mgr. Adam Zítek

ZPRÁVU PODÁVÁ: Mgr. Adam Zítek

NAVŠTÍVENÉ INSTITUCE:

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku Delegatura v Bydgoszczy, ul. Grudziądzka 9-15, 85-130 Bydgoszcz

Archiwum Państwowe w Toruniu, ul. Idzikowskiego 6c; 87-100 Toruň

Archiwum Państwowe w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 65, 85-009 Bydgoszcz

Fundacja Generał Elżbiety Zawackiej Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek, ul. Podmurna 93, 85-100 Toruň

TRVÁNÍ CESTY: 04. 11. – 12. 11. 2017

DATUM VYHOTOVENÍ: 20. 11. 2017

SCHVALUJE: PhDr. Eva Drašarová, CSc., ředitelka Národního archivu
podepsáno elektronicky

TEXT ZPRÁVY ZE ZAHRANIČNÍ PRACOVNÍ CESTY

ČÁST VŠEOBECNÁ:

Cestu jsem zahájil dne **04. 11. 2017** na autobusovém nádraží na Florenci v Praze, odkud jsem v 00:10 hod. odjel do Bydhoště, příjezd na místo asi v 10:45 hod., dále jsem pokračoval do Toruně, kde Státní archiv v Toruni zajistil ubytování v hotelu. Volný čas jsem využil ke studiu a pořízení fotokopíí odborné literatury z knihovny Univerzity Mikuláše Koperníka v Toruni. V pondělí jsem navštívil ředitelství archivu v Toruni (archiv má celkem tři oddělení v různých budovách), kde mě kolega dr. Chyła seznámil s chodem archivu, jeho hlavní činností a základní charakteristikou uložených materiálů. Velmi zajímavá byla rovněž návštěva oddělení restaurátorů, které sídlí v téže budově. Z centrály jsem se přesunul do oddělení, ve kterém jsou uloženy mladší archiválie. Kolegové mi zde sdělili mnoho zajímavých poznatků především o předarchivní péči a přijímání materiálů do archivu. Zbývající čas jsem věnoval studiu konkrétních archiválií. Následující dva dny jsem prováděl rešerše a studium ve fondech IPN v Bydhošti a Fundace gen. Elżbiety Zawacké v Toruni. Ve středu jsem navíc společnou s kolegou ze Státního archivu v Toruni měl možnost navštívit Oblastní soud v Toruni a seznámit se s chodem spisovny, archivu a celého procesu předávání materiálů do archivu. Ve čtvrtek jsem dle plánu pokračoval ve Státním archivu v Bydhošti, kde jsem byl kolegy a kolegyněmi seznámen s činností archivu, stručnou charakteristikou uložených materiálů a rovněž předarchivní péčí. Zbývající čas jsem znovu věnoval studiu konkrétních materiálů z fondu Vojvodského výboru Polské dělnické strany/Polské sjednocené dělnické strany. Poslední pracovní den mého pobytu jsem věnoval dalšímu studiu materiálů v IPN v Bydhošti. Dne **11. 11. 2017** v noci jsem s přestupem v Bydhošti odjel z Toruně do Prahy, příjezd na místo asi ve 13 hod.

ČÁST ODBORNÁ:

Hlavní náplní uskutečněné pracovní cesty bylo shromáždění archivních materiálů k vypracování odborných studií, které se zaměřením nejen na odpor proti komunistickému režimu, fungování represivního aparátu a přiblížení některých méně známých kapitol z československo-polských vztahů, ale rovněž na přiblížení vybraných archivních fondů a polské archivní praxe (*Paginae historiae*). Nejvíce materiálů, o které jsem projevil zájem, bylo připraveno v archivu IPN v Bydhošti, jedná se především o soudní a vyšetřovací spisy, dále personální spisy soudců příslušných soudů.

Ve Státním archivu v Bydhošti jsem studoval materiály z fondu vojvodského výboru komunistické strany, jedná se především o pravidelná hlášení o činnosti jednotlivých stranických organizací, průběhy oslav atd. Specifické sbírky shromažďuje Fundace gen. Elżbiety Zawacké, v mnoha případech se totiž jedná o pozůstalosti či zaznamenaná svědectví osob, které měly spojitost s činností Zemské armády v oblasti Toruně.

Vedle výzkumu v archivních fondech jsem věnoval velkou pozornost i zpracovávání a zpřístupňování vybraných fondů. Kolegové ze Státního archivu v Toruni a Státního archivu v Bydhošti mi sdělili mnoho zajímavých informací týkajících se předarchivní péče a praxe přejímání materiálů do archivu. V obou archivech se předarchivní péčí zabývá zvláštní oddělení, které vybírá dokumenty určené k převzetí do archivu, čímž ale celý proces vlastně začíná. Podle polských právních úprav v oblasti archivnictví totiž musejí původci do archivu materiály odevzdat pouze ve vyžadovaném stavu, tj. náležitě roztríděné, popsané, zbavené veškerých metalových či plastových částí, v mnoha případech též opaginované. Tento přístup souvisí rovněž s naplánovanou či probíhající digitalizací některých fondů. Dle sdělení kolegů se již vyskytly i případy, kdy byl převzatý materiál vrácen původci z důvodu nedostatečného splnění uvedených kritérií. Archiv má v tomto ohledu tříměsíční lhůtu. Tato praxe pochopitelně usnadňuje práci archivů, ale je zřejmé, že předávání spisového materiálu se logicky prodlužuje, avšak nijak zásadně. Archiv Oblastního soudu v Toruni ke zpracovávání dokumentů např. využívání brigádníků a studentů, přičemž převážnou část spisového materiálu určeného k předání do veřejných archivů se již podařilo provést (Archiv IPN v Bydhošti, Státní archiv v Toruni, Státní archiv v Bydhošti).

V oblasti ochrany osobních údajů a zpřístupňování citlivých materiálů badatelům se praxe polských archivů zásadně neliší od těch českých. Vzhledem ke skutečnosti, že např. většina justičních fondů Státního archivu v Toruni a Státního archivu v Bydhošti obsahuje konkrétní případy, a to většinou nepolitické povahy (ty politické jsou uloženy v IPN), neprojevuje se výraznější zájem badatelů. Archivy ale rovněž vyžadují doklady o příbuzenském vztahu či plnou moc. Na zajímavý problém z tohoto pohledu narazili kolegové ze Státního archivu v Bydhošti, neboť jimi uchovávané vězeňské spisy nemohou standardně inventarizovat dle jmen, neboť výkon trestu a tedy informace o odsouzení je považovaná za citlivý údaj.

Zajímavé poznatky jsem získal i z další činnosti kolegů z navštívených archivů, např. činnost bydhošťských kolegů při získávání fotografií k historii regionu (též nákupy, především v Německu), či agendou státního občanství, kterou sám rovněž vyřizuji (v Polsku se jedná především o problematiku tzv. německé listy – Deutsche Volksliste).

Pracovní cestu hodnotím velice pozitivně, shromážděné materiály a poznatky z archivní praxe a některých fondů využiji nejen pro historické odborné studie, ale rád bych se věnoval i studiím v oboru archivistiky.